

**הצעת חוק הנזקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 5)
הגשת תביעות נגד המדינה על ידי נתין מדינת אויב או תושב אזרח עימות)
התשס"ב-2002**

1. בחוק הנזקים האזרחיים (אחריות המדינה) התש"ב-1952¹ (להלן – החוק העיקרי) כב עד זה הוספה סעיף:

אחרי סעיף 55 יבוא:

"תביעות אויב 55. (א) בסעיף זה, "אויב" ו"ארגון מחבלים" – בהגדרתם בסעיף 91
לחוק העונשין, התשל"ז-1972².

דרכי הסבר

והורף הרואה לפטור את בעית הפיעו בשל הנזק שפועלות לחימה גורמות, היא הסדר מיוחד, מחוץ לנדרם של דוני הנזקון הרגלים (להיבטים מסוימים בנושא זה וראו ע"א 5964/92 בני עודה ואוח' נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, ניתן ביום 20.3.2002)).

גם במשור המשעי מעוררות תביעות המוגשות נגד המדינה בעיתיות קשה בתחום הראייתי, עד כדי העדר יכולת להתגונן מפניהן מפניהן ביכולת המשפטים הרגלים המתאימים לטכסוכים נזקיים רגילים; בשל מספרים הרוב של האירועים שהתרחשו במסגרת העימות, ומספרן הרוב של הפעולות שכוצעו במסגרתו, נראה כי ישחה מאור, בלשון המעטה, על המדינה לדורך, הן במישור האחוריות לאירוע זה ובמישור גובה הנזק, את הטיענות בדבר מעורבות כוחות הביטחון באלימות או בפעה הנטענים. בין השאר נוכח חלופי בוחות תכופים; העדר גnisות ושיתוף פעולה עם הפלסטינים אינו מאפשר אימומות ועימות עדירות, לרבות חוות דעת ותייעוד רפואי שיוגשמדו מצד התובעים.

מושע לאבחן בין חרויות המדינה בנזקן בשל נזק שנגרם בתוצאה מפעולותיה לתושב אויר עימות, בין נזק שנגרם למי שהוא נתין אויב; לגבי נזק שנגרם לתושב אויר עימות, תהיה המדינה פטריה האחוריות בנזקן כאשר מדובר בנזק שנגרם במצבה העימות או בתוצאה ממנו, או בשל מעשה שביצעו כוחות הביטחון באירוע עימות, למעט המקרים המנויים בתוספת השנאה (פסקאות (1) ו(2) של סעיף 5(ב)). יחד עם זאת מוצע לגבי מקרים חריגים, לאפשר תשלום חריג לתושב אויר עימות בשל נזק שנגרם לו כאמור בסעיף 5(ב), על ידי ועדת שיקים שר הביטחון לעניין זה (סעיף 5(1)).

לגבי נזק שנגרם לנ廷 אויב, תהיה המדינה פטריה מהחרויות בנזקן, למעט לגבי נזק המפורט בתוספת הראושונה (סעיף 5(ב)).

סעיף 1 לטעיק זב המוצע

מושע לקבוע כי על אף האמור בכל דין, מדינת ישראל תהיה פטריה האחוריות בנזקן לגבי נזק שנגרם לנ廷 אויב; יחד עם זאת מוצע לקבוע שמדינה ישראל לא תהיה פטריה האחוריות לנזק שנגרם לנ廷 אויב בעית ששחה בנסיבות של המדינה כאסיר או עצור.

מ ב ו א

הצעת חוק זו באח להסדר את הפטור מהחרויות המדינה לנזק שנגרם לנ廷 של מדינה שהיא אויב, או למי שהוא פעיל בארגון מחבלים, או למי שיוקם בעת שפועל בשילוחתו של אחד מהם או מטעמו (להלן – נחין אויב) ולזק שנגרם לתושב אויר מיוחד לשיח מדינת ישראל, אשר הביטחון הכרוי עליו שהוא אויר עימות (להלן – תושב אויר עימות).

מאו יומם כ"ט באלול התש"ס (29 בספטמבר 2000) נעמאת מדינת ישראל בעיות מתמשך בעל אופי צבאי בין כוחות הביטחון לבין גורמים סדירים או בלתי סדירים העוינים לישראל, הן בשטח המדינה והן באזורי עימות המצוים מוחץ לשטחה.

העימות מתאפיין בשימוש בנשק חם, בבעיטה פוגעת בתאבדות ומשיע טרו אחרים נגד אנשי כוחות הביטחון ואזרחים ישראלים; בשנתיים האחרונות נרצחו מאות רבות של אזרחים וחיילים ישראלים, ואלפיים נפצעו. מדינת ישראל מבצעת מעדת פעולות רבות שתכליתן מניעת מעשי הטerro והאיבה, ופוגעה בגורם הלוחמים נגראה ומאיימים על שלום תושביה ואשר כמסגרתן נגromo גם פגיעות נפש ברכווש לתושבי אויר העימות העוללות לגורור תביעות נזקן נגד המדינה.

מקובל בכלל כי בעת מאבק מזוין בין עמים, על כל צד לשאת נזקי וטלפל בנפגעים, לאזרחי ישראל שנפצעו מאי פרוץ העימות, אין כדי אפורה מעשית להבע פיצוי לנוקם, מלאה האחראים לפגועתם, והם זוכים לתגמולים מהמדינה כנגעי פועלות איבה, בעוד שתושבי אויר העימות ראשדים ביום להגיש תביעות נזקן נגד המדינה, כך שהמדינה נושאת באחריותה לנזקים שנגרמו לאזרחייה והן לנזקים שנגרמו לתושבי אזור העימות; מצב שבו המדינה נושאת בנזקי אזרחייה, וכאשר היא פוללת במצבה חובתה לביטחונם, למנייעת נזקים מעד גורמים עיונים ופוגעה בהם – גם בגין נזקים הנוצרים עקב כך – איינו ראוי, ויש מן המתקנות שבמדינות שמנעו היוזחות מכך זה.

נראה כי פעולות לחימה הגרומות נזק לפרט, איןין צריכות להיות מכוועות על ידי דוני הנזקן הרגלים,

¹ ס"ח התש"ב, ע"מ 339; התשמ"ט, ע"מ 16; ה"ח התשנ"ג,
עמ' 493.

² ס"ח התשל"ז, ע"מ 322.

כג. (א) בסעיף זה -

"**אוור עימות**" – אוור מוחוץ לשטו מדרינת ישראל (בחוק זה – אוור)
שר הביטחון הכריז לגביו שהוא אוור עימות, כאמור בסעיף
קטן (ד):

"המדינה" – לרבות רשות, גוף או אדם הפעלים מטעמה;

"**עימות**" – מצב דברים שבו מתרחשים אירועים בעלי אופי עצבי בין
כוחות הביטחון לבין גורמים סדירים או בלתי סדירים העוינים
ישראל.

(ב) על אף האמונה בכל דין, אין המדינה אחראית בגין נזק
שנגרם לתושב אוור עימות בשל אחד מכל:

(1) מעשה שנעשה במסגרת עימות או בתוצאה מעימות;

(2) מעשה שביצעו כוחות הביטחון באור עימות, למעט נזק
שנגרם בסוגי תביעות או לסוגי טובעים כאמור בתוספת
השנייה.

(ג) (1) שר הביטחון ימנה ועדיה, אשר תומך להצע, פנים
מסורת הדין, תשלום חריג, לתובע אשר סעיף קטן (ב) חל עליו;
הצעה הועדה תשלום חריג לתובע לפי סעיף קטן זה, תקבע את
שיעור התשלום.

(2) שר הביטחון, בהתאם עם שר המשפטים, יקבע בתקנות
את הרכב הועדה ואת סמכויותיה.

(ד) שר הביטחון רשאי להכריז על אוור שהגדיר שהוא אוור עימות;
הודעה על ההכרזה תפורסם ברשומות.

בדר. שר הביטחון, לאחר התיעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת
החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת הראשונה
והתוספת השנייה לחוק זה".

שינויי תוספות
בעו

דבריו הסבר

כמו כן מוצע להסמיר את שר הביטחון למונוט
ועדרה, אשר הרכבה וסמכויותיה ייקבעו בתקנות, אשר
תוסמך להצע, תשלום חריג, לפנים מסורת הדין, לתובע
שהוא תושב אוור עימות אשר נזוק בתוצאה ממשעה
באמור בסעיף קטן (ב). וכך לקבע את שיעור התשלום
(סעיף קטן (ג)).

مוצע להסמיר את שר הביטחון להכריז כי אוור
שהגדיר, המצווי מוחוץ לשטו מדינת ישראל, אשר בו
מתרחשים אירועים בעלי אופי עצבי בין כוחות הביטחון
של מדינת ישראל לבין גורמים סדירים או בלתי סדירים
העוינים לישראל הוא אוור עימות; הכוונה, כפי
שהובירה בעת אישור הצעת החוק במשלה, היא

סעיף ג' המוצע
מוגע לקבע כי על אף האמור בכל דין, מדינת
ישראל תהיה פוראה מאחריות בגין נזק שנגרם
لتושב אוור עימות, כאשר המודובר בגין נזק שנגרם כאמור
בסעיף קטן (ב), המדינה לא תהיה פטורה מאחריות נזק
שנגרם לתושב אוור עימות בתוצאה מתאנונת ררכיס, או
לזקן לבב שנגרמו בתוצאה מתאנונת ררכיס, או
לזק שנגרם בתוצאה ממשעים או מחרלים אחרים, שאין
לهم קשר לעימות; והוא מוצע שהפטור מאחריות המדינה
אל יכול גם על נזק שנגרם לעצור או לאסיר, בעת שהיא
מצוי במשמרות של מדינת ישראל, כפי שמצוין בסעיף
(בב) האמור לגבי נתן אויב. (סעיף קטן (ב))

9א. אין בהוראות טעיפיות כב וידג כדי לגורע מכל הגנה, חסינות או שימירת דין

ההוראת פטור, הנתונה לממשלה ישראל על פי כל דין.

3. הוראות טעיפיות כב עד כר לחוק העיקרי, בנוסחם בסעיף 1 לחוק זה, יהולו על מעשה שאירע אחרי כ"ט באלו התש"ס (29 בספטמבר 2000), אך למעשה מעשה שבשלו הוגשה תובענה והחלו בשמיית הריאות בה לפני מועד פרסום של חוק זה.

תוספת ראשונה

(סעיף זב(ב))

תובענה שעילתה נזק שנגרם לאדם כאמור בסעיף זב(ב) בעת שהיא מצויה במשמרות של מדינת ישראל בעזר או כאסיר.

תוספת שנייה

(סעיף זג(ב)(2))

1. תובענה שעילתה נזק שנגרם לתושב אזרח עימות בעת שהיא מצויה במשמרות של מדינת ישראל בעזר או כאסיר;

2. תובענה שעילתה מעשה של המינהל האזרחי או מינהלת הממשלה, התיאום וה קישור, שנעשה שלא במסגרת עימות או בתועאה מעימות;

בסעיף זה -

"הminaלה האזרחי" - כהגדרתו בחוק יישום ההסכם בדבר רצעת עזה ואזרח יריחו (הסדרים כלכליים והוראות שוננות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1994³,

"מינהלת הממשלה, התיאום וה קישור" - כהגדרתה בצו הקמת מינהלת הממשלה, התיאום וה קישור (אזור חבל עזה) (מל' 510) התשנ"ה-1994⁴;

3. תאונת דרכים בנסיבות החוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975⁵, שבה מעורב הרכב של כוחות הביטחון, אשר מספר הרישוי שלו או והותו של מי שנרג בזאת התאונה ידועים, זולת אם התאונה אירעה אגב פעילות מבצעית של הרכב או פעילות עיונית של הנפגע נגד המדינה או נגד אוכלוסייה אזרחית;

4. נזקי רכוש שנגרמו לרכב עקב תאונת דרכים בנסיבות החוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, אף אם לא נגרם באותה תאונת דרכים נזק גופו, וב└בד שהתקיימו שאר התנאים הקבועים בסעיף 3 לתוספת זו.

דברי הסבר

סעיף 2 מוצע לקבוע כי אין בהוראות טעיפיות כב וידג המוציאים כדי לגורע מכל הגנה, חסינות או ההוראת פטור, הנתונה לממשלה ישראל על פי כל דין.

סעיף 3 מוצע לקבוע כי הוראות טעיף 1 לחוק המוצע יהולו על מעשה שאירע אחר כ"ט באלו התש"ס (29 בספטמבר 2000), לפחות אם החלו בשמיית הריאות בפני תחילתו של חוק זה.

שההגדרה אזרח עימות לא תחול על אזרוי והתוישבות הישראלית (להגדירה "אזרח עימות" ולסעיף קטן (ד)).

סעיף 4 הדומצע

ሞוצע לאפשר לשר הביטחון, לאחר התיעוץ עם שר המשפטים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לשנות בצו את התוספת הראונה והתוספת השניה לחוק המוצע.

³ ס"ח התשנ"ה, עמ' 326.

⁴ ס"ח התשל"ה, עמ' 234.